Onderzeedienst

Jaargang 24, nr. 77

september 2001

Reünistenvereniging

Klaar Voor Onderwater
In dit nummer:

De onderzeedienst in de Tweede wereldoorlog 1

Hr.Ms. O-22 voor de kust van Texel

De onderzeedienst in de Tweede wereldoorlog

Ter gelegenheid van de uitreiking van het Vaandel aan de Onderzeedienst op 14 juli 1964, werd in zeer beperkte oplage een samenvatting gegeven van de verrichtingen van onze onderzeeboten in de Tweede Wereldoorlog. Het geheel stond onder leiding van de toenmalige commandant onderzeedienst Kapitein ter Zee C.E. Wolderling. Er is gebruik gemaakt van de werken van de Kapitein ter Zee J.F. Drijfhout van Hooff, K.W.L.Bezemer en oud Hoofd Marine Voorlichtingsdienst.

De ondergang van Hr.Ms. O-22 met 46 oud collega's

Hr.Ms. O-22 bevond zich bij het uitbreken van de oorlog, tezamen met Hr.Ms. O-21 in Vlissingen. Beide boten hadden hun proeftochten nagenoeg beëindigd en vertrokken gezamenlijk, onder escorte van het bewakingsvaartuig BV-37, op 10 mei naar Engeland. Commandant van Hr.Ms. O-22 was Ltz.1 A.M. Valkenburg.
Na afgebouwd en opgewerkt te zijn werd de boot bij het 9e Flotilla te Dundee gevoegd onder commando van Ltz. 1 Ort. Van hieruit maakte zij patrouilles in de Noordzee en onder de Noorse kust.
Hr.Ms. O-22 keerde in de tweede helft van november 1940 niet uit haar patrouillegebied terug.
Op 5 november 1940 was Hr.Ms. O-22 uitgevaren, met de opdracht te kruisen voor Skudesnaes op de Noorse kust. Nog een paar maal werden naderhand nieuwe orders geseind aan de O-22, zoals op 13 november, toen de boot opdracht kreeg naar eigen inzicht, de kustvaart aan te vallen.

(Vervolg op pagina 10)

(Vervolg van pagina 1)

Citaten uit boekwerk:

Hr.Ms. O-22 De onderzeeboot die in 1940 verloren ging en in 1993 werd teruggevonden.

"Op 18 november kreeg Hr.Ms. O-22 opdracht op 19 november naar Dundee terug te keren, waarbij zij zich telegrafisch moest melden, wanneer zij ten Westen van de meridiaan van 03º 00' O zou zijn gekomen. Niets werd echter van Hr.Ms. O-22 gehoord en toen op 22 november 1940 om 09.00 uur nog niets was vernomen, moest worden aangenomen dat zij verloren was gegaan. Over de oorzaak en de plaats van het verloren gaan tastte men in het duister.
Aan Engelse zijde werd aangenomen, dat Hr.Ms. O-22 het slachtoffer was geworden van een toentertijd onbekend mijnenveld, terwijl men aan Nederlandse zijde meer geneigd was aan te nemen, dat de Duitse claim, dat men op 8 november om 07.29 uur een Britse onderzeeboot in het Skagerrak tot zinken had gebracht, Hr.Ms. O-22 betrof.

Navorsingen na de oorlog leerden dat door de Duitsers ter plaatse van de aan Hr.Ms. 0-22 toegewezen operatieterreinen noch op de aan haar opgedragen opmarsroutes mijnen waren gelegd. De Duitse claim van 8 november 1940 bleek geen tastbaar resultaat van vernietiging van een onderzeeboot te hebben opgeleverd, terwijl conform de aan Hr.Ms. 0-22 gegeven opdrachten, ook de door de Duitsers opgegeven positie niet overeenstemde met de aan Hr.Ms. 0-22 opgedragen bewegingen (te veel om de Oost en te dicht onder de kust).

Bij gebrek aan enige andere Duitse claim - positie mijnenvelden, vliegtuigaanvallen en / of bovenwaterschepen activiteiten, bleef de Nederlandse geschiedschrijving vasthouden aan het verloren gaan van Hr.Ms. O-22 ingevolge een dieptebomaanval, uitgevoerd door twee Duitse onderzeebootjagers, de 177 en M 1104, in de positie 57º 55' N, 06º 50' O (Skagerrak ter hoogte van Lindesness,8 mijl uit de kust), op 8 november 1940.

Terugvinden Hr.Ms. O-22, augustus 1993, mei 1994
Een Noors onderzoekingsvaartuig, in opdracht van het 'Norwegian Petroleum Directorate '(Oljedirektoratet) bezig met het schonen en in kaart brengen van de zeebodem - 'cleaning up the seabed in the Norwegian Approaches' - ontdekte op 13 augustus 1993 het wrak van een onderzeeboot in positie 57º 55' N 05º 3l' 0, Zuidwest van Egersund, op ongeveer 180 meter waterdiepte.

Het samenstellen van een gecorrigeerd historisch verslag van die laatste, noodlottige patrouille van Hr.Ms. 0-22. Aan de hand van de thans bekende 'laatste' positie van Hr.Ms. 0-22 moet worden aangenomen, dat zij óf op 7 november 1940 op weg naar haar nieuwe patrouilleterrein 18 mijl uit de kust bij Lindesness, óf op 19 november 1940 na het beëindigen van haar patrouille voor de kust bij Lister, verloren is gegaan.
Duitse claims uit en van na de oorlog vermelden op deze data en in deze positie geen aanval (met of zonder succes) op een vijandelijke onderzeeboot. Ook zijn er in of nabij deze positie geen Duitse mijnenvelden gelegd. De reden van het verloren gaan blijft dus onbekend". Ook de videoband van het wrak geeft geen aanwijzing; er zijn geen zichtbare schades door oorlogshandelingen te constateren.
Einde citaten

Hr.Ms. O-22 werd niet geborgen maar tot **oorlogsmonument** verklaard.
De ondergang van zowel Hr.Ms. O-13 als Hr.Ms. O-22 betekende tevens dat twee der beste commandanten, onder de collega's algemeen als uiterst kundig beschouwd, voor de onderzeedienst verloren gingen.
De bemanning der drie overgebleven onderzeeboten, nog steeds op Dundee gebaseerd, hoewel diep onder de indruk van dit nieuwe verlies, hebben anders gereageerd dan nadat Hr.Ms. O-13 vermist werd. Toen trad een grote verslagenheid op terwijl na de tweede zware slag de wil tot doorzetten sterker was. Het patrouilleren in de Noorse kustwateren was te riskant en kostbaar gebleken en had de Engelse onderzeedienst vijf onderzeeboten gekost! De Britse Admiraliteit legde de patrouilleterreinen naar buiten, hetgeen echter voor Hr.Ms. O-21, O-23 en O-24 weinig betekenis heeft gehad. Deze drie boten werden naar Gibraltar gestuurd voor konvooibescherming. Later opereerden zij gezamenlijk in de Middellandse zee.

Aanbevelenswaard is het door de zoon van de commandant van Hr.Ms. 'O-22', de commandeur b.d. H.M. Ort, geciteerde boekwerk.
Uitgever Van Soeren en Co Amsterdam.

W. Claes, oud bemanningslid O-22 / O-21

De onderzeeboot O-22 in het droogdok

Het monument voor de bemanning van de O-22